

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرکز جهانی علوم اسلامی

مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته فقه و معارف اسلامی

عنوان:

بهشت در قرآن

استاد راهنما:

حجة الاسلام و المسلمین آقای مصطفی اسدی

استاد مشاور:

آقای دکتر مجید طرقي

دانش پڑوه:

سید تمیز الحسن رضوی (هندي)

سال ۱۳۸۴

اهداء و تقديم:

این تحقیق را به خدمت اقدس امام الانس
و الجان حضرت ولی عصر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف
روحی و ارواح العالمین له الفداء تقدیم می کنم.
امیدوارم که خداوند همه ما را از سربازان واقعی آن حضرت قرار دهد.

تشکر و قدردانی

الحمد لله رب العالمين و الصلوة و السلام على النبي الكريم و آله الطيبين الطاهرين
پس از حمد و سپاس الهی و درود و سلام بر وسایط فیض رحمانی و رحیمی او
از باب من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق، بر خود لازم می دانم تا از همه
کسانی که مستقیم یا غیر مستقیم در زمینه انجام این تحقیق و تدوین رساله،
همکاری نموده اند صمیمانه تشکر و قدردانی می کنم، به خصوص از استاد
راهنمایم جناب حجت السلام و المسلمین آقای سید مصطفی اسدی که در تمام
مراحل این پایان نامه راهنمایی و هدایت اینجانب را به عهده داشته اند، و از استاد
مشاورم جناب آقای مجید طرقی که مشوق اینجانب بوده اند، همچنین از
مدیریت مدرسه عالی فقه معارف اسلامی و اداره امور پایان نامه واحد قرآن و
حدیث و همه کسانی که به هر نحوی کمک کرده اند، نهایت تشکر و سپاس
گذاری را دارم، و از ذات اقدس احدیت توفیقات روزافزون و سلامتی و
سربلندی بیش از پیش این اساتید گرانقدر را خواستارم.

چکیده مباحث:

موضوع این رساله جایگاه بهشت در قرآن و سنت است در این رساله سعی می شود که بهشت و جایگاه آن با تمام زوایا مطرح شده در کتاب و سنت بحث شود. اما قبل از ورود به بحث از نظر کتاب و سنت و آیه های قرآنی و حدیثی که مرتبط با بهشت هستند مطرح می گردد سپس جایگاه بهشت به عنوان یکی از اجزا جهان آفرینش و پیوند بهشت به معاد مورد بررسی قرار می گیرد. و در ادامه بحث زمان آفرینش بهشت و گستردگی آن همراه با رفع این اشکال که اگر بهشت به وسعت زمین و آسمان است پس جهنم کجاست؟ نقد و بررسی می شود همینطور اسامی بهشت و مقامات هشتگانه آن مانند جنة الخلد، جنة الماوی، جنة النعیم و ... همراه با طرح سؤالات مهم و پاسخ آن توضیح داده می شود.

در بحث های بعدی موارد نعمتهای مادی و معنوی (روحانی) تحت عنوان نعمت های بهشت است که در آن نکات مفید و جالب بیان شود تا در ضمن انسان تشویق به تحصیل این نعمتها گردد.

تعداد دربهای بهشت و جهنم و ویژگی درب های بهشت در پرتوی روایات و آیات بررسی می شود و در نهایت، اوصاف بهشتیان هم در دنیا و هم در آخرت به صورت پژوهشی و علمی ارائه می گردد و در طی از بحث های فوق الذکر جایگاه بهشت به صورت جامع و مستند همراه با منابع خوب و قابل اعتبار به اثبات می گردد.

فهرست مطالب

۱	فصل اول: کلیات
۴	سابقه تحقیق:
۵	تیین مسئله و سوال های تحقیق:
۶	اهداف تحقیق:
۷	مفهوم شناسی:
۹	فصل دوم: ضرورت بهشت
۱۰	ضرورت بهشت:
۱۴	اثبات ضرورت بهشت به عنوان نتیجه اعمال صالحان:
۱۷	قابل فروش نبودن بهشت:
۲۲	یک اصفهانی، بازار بهشت فروشی را کساد کرد:
۲۳	بهشت یک فضل الهی:
۲۶	اثبات ضرورت از راه مطابقت آن با فطرت:
۲۹	ضرورت بهشت تجلی ضرورت عدل الهی:
۳۲	تعبیر « میراث » برای بهشت، نشان از ضرورت آن:
۳۵	عدم انفکاک ضرورت بهشت و ضرورت معاد:
۳۸	فصل سوم: خلقت بهشت
۳۹	آیا بهشت هم اکنون وجود دارد یا در آینده خلق خواهد شد؟
۴۰	بهشت وجود حقیقی و خارجی دارد:
۴۳	وجود فعلی بهشت در اخبار ائمه عصمت و طهارت علیهم السلام:
۴۶	حکمت پیدایش بهشت قبل از قیامت:
۴۹	جایگاه بهشت آدم و حوا علیهم السلام قبل از هبوط:
۵۳	نظریه دانشمندان اسلامی درباره زمان خلقت بهشت و جهنم:
۵۳	دلایل آفریده بودن بهشت:
۵۴	دلایل منکران آفریده بودن بهشت:
۵۷	نظریه علماء کلام درباره آفرینش بهشت:

۵۷ بهشت در آئین هندو:
۵۸ نظریه چینیان درباره بهشت:
۵۹ فصل چهارم وسعت بهشت:
۶۰ وسعت بهشت:
۶۱ بهشت به وسعت آسمانها و زمین:
۶۴ مکان بهشت:
۶۹ مکان جهنم یا فرض گسترده بهشت:
۷۱ فصل پنجم اسامی و مقامات بهشت:
۷۲ اسامی و مقامات بهشت:
۷۶ مقامات بهشت برای طبقات مختلف:
۷۸ درجات بهشت و فاصله درجات:
۸۰ جنه الخلد:
۸۲ جنه الماوی:
۸۲ جنه النعیم:
۸۶ جنه العدن:
۸۸ خصوصیات جنه العدن:
۸۹ جنه الفردوس:
۹۱ ویژگیهای فردوس:
۹۲ بهشت امین:
۹۴ بهشت دارالسلام:
۹۵ وجه تسمیه به دارالسلام:
۹۷ فصل ششم: نعمتهای بهشت
۹۹ نعمت های بهشت:
۹۹ نعمت های معنوی (روحانی):
۱۰۰ الف: دوستی:
۱۰۲ ب: فضای توأم با صلح و صفا:
۱۰۳ ج: احترام ویژه:
۱۰۴ د: احساس خشنودی متقابل خداوند و بهشتیان:

۱۰۶	ه : برطرف شدن خوف و وحشت:
۱۰۷	و : نبودن لغو و بیهوده‌گی
۱۰۷	نعمت‌های مادی (جسمانی):
۱۰۸	الف- باغ‌های بهشتی:
۱۱۰	ب - درخت طوبا:
۱۱۱	مهر زهرا (س):
۱۱۲	کاشتن درخت در بهشت:
۱۱۴	ج - سایه‌های بهشتی:
۱۱۵	د - قصرهای بهشت:
۱۱۶	ه- غذاهای بهشتی:
۱۱۹	و- نوشیدنیهای بهشت:
۱۲۳	برترین شراب بهشتی:
۱۲۴	فرق شرابهای دنیا و آخرت:
۱۲۵	ز- خادمان و ساقیان بهشت:
۱۲۷	ح - نرها و چشمه‌های بهشتی:
۱۲۸	چشمه زنجبیل:
۱۲۹	چشمه کافور:
۱۲۹	چشمه سلسبیل:
۱۳۰	چشمه تسنیم:
۱۳۳	نهر کوثر:
۱۳۴	ویژگیهای نهر کوثر:
۱۳۵	جریان نهرهای بهشت از بسم‌الله:
۱۳۶	ط - همسران بهشت:
۱۳۷	خصوصیات همسران بهشت:
۱۳۸	حورالعین و معنای آن:
۱۴۵	افضل زنان بهشت:
۱۴۷	فصل هفتم درب‌های بهشت:
۱۴۹	درب‌های بهشت:

۱۵۰	اسامی درهای بهشت:
۱۵۱	ویژگی های درهای بهشت:
۱۵۲	باب الرحمة:
۱۵۲	باب الشکر:
۱۵۲	باب الصبر:
۱۵۲	باب البلاء:
۱۵۳	باب المجاهدین:
۱۵۳	باب اعظم:
۱۵۴	باب الریان:
۱۵۴	باب المعروف:
۱۵۵	سرّ بیشتر بودن درهای بهشت از درهای جهنّم:
۱۵۵	استقبال فرشتگان در ورودی بهشت:
۱۵۸	کلیدهای درهای بهشت در دست علی ؑ:
۱۶۰	کتیبه های بهشت:
۱۶۴	فصل هشتم: اوصاف اهل بهشت
۱۶۵	اوصاف اهل بهشت:
۱۶۸	اوصاف بهشتیان در دنیا:
۱۶۸	۱- خوف خدا:
۱۷۰	۲- پیروی از فرمان خدا و رسول:
۱۷۲	۳- هجرت در راه خدا:
۱۷۵	۴- ایمان و عمل صالح:
۱۷۹	۵- تقوای الهی:
۱۸۳	۶- احسان و نیکوکاری:
۱۸۵	۷- انفاق و استغفار:
۱۸۷	۸- اهتمام به نماز و اقامه آن:
۱۹۱	(۲) اوصاف بهشتیان در آخرت:
۱۹۴	۱- جاودانگی:

۱۹۷ ۲- نبودن رنج و غم:

۱۹۸ ۳- امنیت و آرامش:

۱۹۹ ۴- شغل بهشتیان:

۲۰۰ ۵- تسبیح و تمجید خدا:

۲۰۳ خلاصه

۲۰۵ منابع و مآخذ

فصل اول: کلیات

مقدمه

تبیین مسئله و سوال های تحقیق

سابقه تحقیق

اهداف تحقیق

مفهوم شناسی

مقدمه:

یکی از مسائلی که زوایایی مختلف از آن در قرآن و روایات مطرح شده و در کتب کلامی و اعتقادی درباره آن بحث شده، ثبت اوصاف و بیان حالات ساکنان آن و بحث درباره نقطه مقابل بهشت یعنی جهنم، همچنین تبیین و توضیح انواع و اقسام بهشت و... است.

این مسأله و اعتقاد به آن میتواند تأثیر بسزایی در اعمال و رفتار انسان و امیدواری او به آینده داشته است.

هر چند امیرمؤمنان(ع) در نهج البلاغه عبادت به خاطر بهشت را عبادتی تاجرگونه به حساب آورده اند آنجا که میفرمایند: *إِنَّ قَوْماً عَبْدُوا اللَّهَ رَغْبَةً فَتَلَكَ عِبَادَةَ التَّجَّارِ*. ایشان عبادتی را که بدور از هرگونه طمع یا ترس باشد، عبادتی که انسان آن را نه به خاطر کسب بهشت و نه همانند بردگان از ترس جهنم انجام دهد بلکه شوق به خدا و کسب رضایت پروردگار آدمی را به طرف آن سوق دهد، عبادت احرار معرفی می کنند.

ولی در عین حال از این نکته نمیتوان گذشت که در هر حال اگر انسان زندگی و حرکت خویش را در دنیا براساس اشتیاق به بهشت تنظیم کند، این خود امتیازی است (هر چند در حد متوسط) که او را از انسانهای سرکش و عنود، مردمانی که به هیچ وجه زیر بار فرمان خدا نمی روند، جدا و ممتاز میکند. اگر چنین نبود خداوند در قرآن برای ترغیب اهل ایمان، بهشت را توصیف نمی کرد و اوضاع جهنم را برای مردم بازگو نمی نمود بلکه فقط به همه مردم دستور عبادت احرار را میداد و فقط آنان را به انجام عبادتی که کسب رضایت الهی در آن منحصراً مورد نظر باشد، ترغیب می نمود.

لذا آن چه حضرت علی ابن ابی طالب علیه السلام در نهج البلاغه در تقسیم بندی عبادت انسانها تبیین کرده: تقسیم بندی و طبقه بندی خاصی در دایره پرهیزگاران و اهل ایمان است که آنها مجموعاً در یک درجه قرار ندارند بلکه خود آنها با اینکه وجه اشتراک ایمانی را واجد هستند ولی دارای مراتبی هستند اوج انسانیت انسان کامل در عبادتی است که فقط رضوان الله در آن منظور نظر باشد ولی انسانهای عبادت گر و تقوا پیشه دیگری نیز هستند که درجاتی از فضل و کمال را دارا می باشند بنابراین شوق به بهشت یا ترس از

جهنم نیز می‌تواند انسان را سعادت‌مند می‌کند و او را به سوی فضل و کمال حرکت می‌دهد.

در این پایان نامه سعی بر این است که زوایای مختلف مبحث بهشت را برای خوانندگان توضیح دهیم و بر اساس آیات و روایات پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) و اوصیاء عظام ایشان (U) و بر اساس حکم عقل مطالب علمی متنوعی را در این زمینه به خوانندگان ارائه نمائیم. باشد تا مقبول نظر طالبان علم قرار گیرد و این مکتوب ناچیز و ناقابل اثری مثبت در خوانندگان و نویسندگان بگذارد.

سابقه تحقیق:

موضوع بهشت از دوران قدیم مورد توجه نویسندگان و محققان ادیان الهی بوده است و نوشته‌هایی در این زمینه فراهم آمده است و لکن بسیاری به صورت استطرادی و در خلال بحثهای دیگر با مناسبتی هر چند مختصر به این بحث پرداخته‌اند ولی خود این بحث را مستقلاً مورد کنکاش قرار نداده‌اند و بحثهایی که درباره بهشت آورده شده اکثراً در مورد بهشتیان آمده است نه درباره خود بهشت. البته در کتب تفسیر موضوعی مثل پیام قرآن، مثنوی جابری و کتاب دیگرمانند جنت والنار مطالب، راهنما، بهشت و مباحث بسیار سودمندی وجود دارد ولی به صورت پراکنده، که برای مطالعه کنندگان به راحتی در دسترس نمی‌باشد، و برای مراجعه به آن وقت و حوصله زیادی لازم است که غالباً برای خوانندگان چنین امکانی وجود ندارد.

اینجانب تاکنون در خلال کتاب‌هایی که مطالعه کرده‌ام و به کتابخانه‌های مختلفی که مراجعه نموده‌ام متوجه شدم که منابع مستقل در این مسئله کم وجود دارد. بعضی از کتابهای موجود درباره اصل معاد بحث کرده‌اند.

برخی از منابع به صورت متفرق به این موضوع پرداخته‌اند. بعضی دیگر از منابع درباره اهل بهشت و نه خود بهشت سخن گفته‌اند. منابع و کتابهایی نیز موضوع بهشت و جهنم را با هم مورد بحث و کنکاش قرار داده‌اند. بنده علی‌رغم این مشکلات سعی نموده‌ام مطالب را مستند نمایم تا خوانندگان حداکثر استفاده را ببرند و به راحتی برای اطمینان به مطالب به منابع آن مراجعه داشته باشند تا چه قبول افتد و که در نظر آید.

تبیین مسئله و سوال های تحقیق:

مسئله بهشت بخشی از مسئله معاد (یکی از اصول دین) است که درباره آن سوالات مختلفی قابل طرح و ارائه است. تاثیر این بخش از مبحث معاد بلکه مجموع بحث بهشت و جهنم، در میان عامه مردم بسیار فراوان است و از نظر اخلاقی و تربیتی می تواند اثر شگرف داشته باشد و به عنوان دو عامل تشویق و تخویف که انسانها را بین خوف و رجائنگه می دارد، مطرح باشد. در قرآن از بهشت به عنوان جنت یاد شده است. این مسئله یکی از مسایل اعتقادی است که بر هر مسلمان اعتقاد به آن لازم و ضروری است. خداوند متعال بهشت را به عنوان پاداش قرار داده است و پاداش برای آنها که عمل صالح انجام دهند و اطاعت کنندگان و وفا کنندگان به عهد و پیمان، عمل کنندگان به قوانین و حدود الهی باشند. حصول این پاداش پس از مرگ در آخرت به انسان تعلق می گیرد.

اما در زمینه بهشت مسایل زیادی وجود دارد از جمله اینکه:

آیا بهشت هم اکنون نیز وجود دارد یا خیر؟ در این زمینه دیدگاههای مختلف وجود دارد.

آیا بهشتی که حضرت آدم و حوا ۷ قبل از هبوط در آن زندگی می کردند همان بهشتی است که به انسانهای مومن پس از مرگ داده می شود، یا آن بهشت، بهشت دیگری است؟ در قرآن از بهشت با چه اسماء و اوصافی یاد شده است؟

در بهشت چه نعمتهایی وجود دارد آیا این نعمتها فقط معنوی است یا نعمت های مادی نیز وجود دارد؟

چگونه می توان بهشت را تحصیل کرد و به آن راه یافت؟ آیا می توان با خرید و فروش آن را تحصیل کرد؟ و آیا بهشت به تقاضای عدل یا فضل الهی است؟

وسعت بهشت و امتداد آن از کجا تا به کجاست؟

اینها و مسائلی از این دست را در مقاله مطرح خواهیم کرد و به پاسخ آن در حدّ توان خواهیم پرداخت.

اهداف تحقیق:

هدف از فراهم آوردن این نوشتار دو جهت است:

هدف اهمّ که این پژوهش آن را دنبال می‌کند، بررسی بخشی از مسئله معاد است یعنی بررسی گوشه‌ای از مسئله مهم دینی و اعتقادی معاد و آخرت است که همه ادیان الهی و تمامی شرایع در آن مشترک و آن را از اصول دین می‌شمارند و عقیده بهشت و جهنم دارند. بنده از قرآن اثبات نموده‌ام که بهشت موجود است و به بندگان صالح عطا خواهد شد مشروط به این که انسان به کمال و سازندگی خود در دار دنیا توجه کند و از نظر ایمان و تقوی خود را اصلاح نماید. یعنی این رساله نوشته شده برای ترغیب انسان به ایمان و عمل صالح.

هدف دوم اینکه این رساله (این پایان‌نامه) به خاطر انجام وظیفه‌ای از وظایف آموزش نوشته شده است. با نوشتن این رساله یک آزمون گسترده، ژرف و طولانی انجام می‌شود. در امثال این امتحان‌ها، طلبه می‌یابد استعداد خود را برای فراگیری بیشتر، علم و قدرت خود را برای تدوین اثری بهتر جمع‌آوری کند و مهم‌تر از همه توانایی‌اش در تولید و افزایش دانش موجود، را برای مدیران مرکز آموزشی محرز نماید تا آنان بر شایستگی او جهت گذر به مراحل عالی‌تر تحصیلی که مستلزم صرف نیرو و وقت بیشتری است صحنه بگذارند.

مفهوم شناسی:

معادل بهشت که لغت فارسی است در زبان عربی واژه‌های گوناگونی است که مهمترین آنها (جنت) است. جنت از ریشه جن^۱ به معنای پوشاندن چیزی از حواس می‌باشد، به قلب، جنان گفته می‌شود زیرا از حواس مستور و پوشیده است، به سپر جنّه و مجن گفته می‌شود زیرا صاحب خود را از آسیب شمشیر و خنجر و تیر می‌پوشاند.^۱ جنت باغی را گویند که درختانش زمین را بپوشاند، و بهشت را که «جنت» گفته‌اند یا به جهت تشبیه به باغهای زمینی است، گرچه تفاوت زیادی با هم دارند یا به جهت اینکه نعمتهایش از ما پوشیده و برای ما ناشناخته است و جن^۲ را هم جن می‌گویند چون پنهان و مخفی از نظرهاست.^۲

در لسان العرب آمده است که جنت جمع آن جنان است، به معنی باغی است که درختهای خرما و دیگر درختان را داشته باشد (حديقة ذات الشجر). ابو علی می‌گوید که: جنت گفته نمی‌شود در کلام عرب مگر اینکه در آن درخت خرما و انگور باشد. نیز می‌گوید: فی القرآن: جنت هی دار النعیم فی دار الآخرة.^۳ محمد حسین همدانی می‌گوید: جنت از ماده جن^۴ یعنی پنهان و مکتوم است. از این رو به طفل در درون رحم مادر جنین می‌گویند زیرا طفل در رحم پنهان است و نیز جنون از این ماده است و آن حالتی است که حواس ظاهره و باطنه از احاطه و تدبیر قوه عاقله بی‌بهره می‌ماند و از حکم پذیری او خارج می‌گردد، و بدین تناسب از چگونگی بهشت جاوید و نعمتهای بی‌پایان آن که از تعقل بشر خارج است جنت تعبیر می‌شود.^۴ یقال لكل ما ستر قد جن، می‌گویند هر چیزی که پوشیده است در مورد آن ماده «جن» را بکار می‌برند.^۵ در مقایسه آمده است الجنة: البستان وهو ذاک لان الشجرة بورقة یستر،^۶ جنت بستان است از آن جهت که درختان آن با برگها پوشیده شده‌اند.

^۱ . امام راغب اصفهانی در مفردات.

^۲ . همان، ص ۲۰۴.

^۳ . ابن منظور جمال‌الدین محمد بن مکرم، لسان العرب، ج ۲، ص ۳۹۱.

^۴ . محمد حسین همدانی، انوار درخشان، ج ۱، ص ۷۹.

^۵ . ازهری ابی منصور محمد بن احمد، تهذیب الغت، ج ۵، ص ۲۶۸.

^۶ . ابی الحسین احمد بن فارس بن زکریا، مقایسه الغت، ج ۱، ص ۴۲۱.

الْجَنَّةُ: البستان تسمى النخيل جَنَّةٌ یعنی باغهای خرما^۱

در اوستا معادل بهشت واژه (وهیشته) آمده است که از ریشه «وهو» vohv صفت تفضیلی برای موصوف محذوف که (انگهو) (خوب) و «ایشت» علامت تفضیلی یعنی خوش تر، نیکوتر باشد که جمعا بمعنای جهان بهتر، عالم نیکوتر است در این واژه ضد «دژ نگهو» به معنای دوزخ پهلوی «وهیث» نیز به همین معنای است.^۲

معنای اصطلاحی:

دارالجزای مردمان نیکوکار

جائی خوش آب و هوا و فراخ نعمت و آراسته که نیکوکاران پس از مرگ در آن مخلد خواهند بود.^۳ و این واژه علاوه بر قرآن و حدیث در اشعار شاعرانی نظیر فردوسی، کسایی، ناصر خسرو، سعدی، مولوی، خاقانی فراوان آمده است.

همچنین در ضرب‌المثل‌های زیادی این واژه بکار گرفته شده مثل:

بهشت زیر پای مادران است.

بهشت را به بها دهندنه به بهانه.

بهشت را بهشتی اگر دنیا را بهشتی.

بهشت آنجاست کازای نباشد.

مثل بهشت شداد.

^۱. اسماعیل بن همدان جوهری، الصحاح تاج الفتح، ج ۴، ص ۲۰۹۴.

^۲. علی اکبر دهخدا، ج ۴، ص ۵۱۲۰.

^۳ - حسن عمید، در فرهنگ عمید، ص ۲۹۲.

فصل دوم: ضرورت بهشت

اثبات ضرورت بهشت به عنوان نتیجه اعمال صالحان
بهشت یک فضل الهی
اثبات ضرورت از راه مطابقت آن با فطرت
ضرورت بهشت تجلی ضرورت عدل الهی
تعبیر « میراث » برای بهشت، و نشان از ضرورت آن
عدم انفکاک ضرورت بهشت از ضرورت معاد

ضرورت بهشت:

بهشت وعده‌ای الهی است که خداوند متعال برای بندگان برگزیده و شایسته و خویش مهیا کرده است و آیات و روایات فراوانی در این مسئله دلالت دارد که ضرورت بهشت از ضرورت رستخیز جدا نیست زیرا آفرینش بایستی هدف‌دار بوده و حق مطلق و عدل و رحمت الهی تجلی کامل یابد، و وعده و وعید پروردگار جامعه عمل بپوشاند، بر اساس این ضرورت مجرم باید عقاب، و نیکوکار ثواب و پاداش داده شود.

ولی اینجا یک سوال مطرح است که چرا خداوند متعال در همین دنیا جزا نمی‌دهد؟ آیا بهتر نبود معامله نقدی می‌شد، و هر نیکوکار یا گناهکاری در همین دنیا حسابش تصفیه می‌شد تا لازم نباشد مدت‌ها مردم صبر کنند و در نتیجه بین جرم و جزا و بین طاعت و پاداش فاصله بیفتد؟ آیا نمی‌توان کاری کرد که نیاز به قیامت نداشته باشیم؟ نیار به بهشت و جهنم نداشته باشیم؟ این سوال جواب‌های متعددی دارد که به بعضی از آنها اشاره می‌کنیم:

جواب اول: اگر کیفر اعمال در این دنیا داده شود این عذاب و رنج و اندوهی که از آن حاصل می‌شود به دیگران هم آن عمل خلاف را نکرده‌اند، سرایت می‌کند.

توضیح اینکه: به فرض من یک سیلی به صورت مظلومی زدم و خداوند مرا در این دنیا کیفر داد و مثلا دستی که با آن سیلی زدم از کار افتاد و قتیکه خانواده و بستگان وضعیت مرا مشاهده می‌کنند آنان نیز رنج می‌برند، در حالیکه خانواده من گناهی نکرده‌اند. بنابراین، دنیا جای سرایت است، یعنی رنج و خوشی هر یک به دیگران نیز سرایت می‌کند، و در این صورت اگر جزا در این دنیا باشد نوعی بی‌عدالتی و ظلم است. اما در قیامت پیوندهای خویشی و فامیلی از هم می‌گسلد و هر کسی به فکر خویش است، و به گفته‌ی قرآن حتی انسان از فرزند و همسر خود فرار می‌کند، فقط در فکر نجات خویش است. در آنجا اگر بلایی بر سر مجرم آمد به دیگران سرایت نمی‌کند، ممکن است بگویند سپس ما نباید در این دنیا هیچ مجرم را تأدیب کنیم زیرا بستگانش ناراحت می‌شوند؟ ولی پاسخ این است که هر گاه دست دزد قطع و یا با شلاق مجرمی ادب شود در نتیجه یک نوع دلهره در کل جامعه خصوصا بستگان مجرم می‌افتد که آنان دنبال خلاف نروند،